

Joan Manuel Tresserras: “Catalunya Sí que es Pot té al davant la revolució i no la sap reconèixer!”

Un dia d'estiu de 1981, a 26 anys, un accident domèstic va prendre un ull a Joan Manuel Tresserras (Rubí, 1955). No li va prendre, però, l'esma per treballar. Tresserras, professor de periodisme a la UAB, mestre de molts, és recordat per ser, precisament, un dels consellers de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat més pencaires. Juntament amb Enric Marín, és un dels grans especialistes europeus en comunicació de masses. Ideòleg del renaixement d'ERC i marxista acadèmic practicant, se'l veu content. S'acosta la culminació del procés pel qual ha maldat tota la vida, tot i que el viurà lluny: marxa a Stanford, a Califòrnia, a fer classes. Té quelcom d'endeví. D'endeví optimista a qui no li agrada en excés parlar d'ell.

Text: Antoni Trobat / Fotos: Jordi Borràs

Reconec que pensava que éreu el típic intel·lectual d'esquerres de bona família... una fauna molt del país. I no.

Doncs no. Per la banda de mon pare, l'avi no tenia terres ni un ofici clar i solia fer de campaner; l'àvia feia feines i ajudava a la cuina d'una fonda. Eren de Caldes de Malavella. Van enviar el meu pare de petit a casa d'uns oncles, a Rubí, perquè no podien mantenir-lo ni oferir-li cap oportunitat. A Rubí, el pare ajudava a treballar la terra fins que, a 14 anys, va entrar d'aprenent a una fàbrica tèxtil.

I la banda de la mare?

L'avi matern va marxar a l'exili i va morir a Caracas, els anys cinquanta. L'àvia materna era teixidora i, amb la mare, van passar penúries. De fet, sóc la primera persona de la família, en un sentit extens, que va estudiar el batxillerat i va anar a la universitat.

Què ha passat, a Catalunya?

A Catalunya els dos últims anys s'incrementen dues majories que només són parcialment coincidents. Hi ha un desplaçament de la societat cap a posicions més sobiranistes i més d'esquerres. El 27 de setembre tenim l'oportunitat de lligar definitivament aquests dos processos. Però l'esquerra de tradició no sobiranista no se n'ha adonat. No ho ha volgut entendre. Tenim l'oportunitat de derrotar l'Estat. Des d'una perspectiva de lluita de classes, l'Estat és la bomba atòmica. Les elits tenen el poder que ha sotmès les classes populars durant segles. A Catalunya hi ha

una gent que es diuen d'esquerres —i, si ho diuen, deu ser veritat perquè la gent és el que diu que és— que resulta que no acaben d'interpretar la gran oportunitat que tenen de derrotar l'Estat i d'encapçalar, conjuntament amb altres actors, el moviment de les classes populars catalanes cap a la llibertat i cap a la construcció d'una nova organització social del poder. Com pot algú d'esquerres renunciar a això? És incompreensible.

“Com pot algú d'esquerres renunciar a l'oportunitat de derrotar l'Estat i encapçalar el moviment per construir un nou país?”

N'hi ha que han parlat d'un nou eix ideològic conservadorisme-progressisme no inspirat en la qüestió social, sinó en si es vol sortir o no de l'«statu quo» actual.

És conservadorisme absolut! I també és un problema de les rutines intel·lectuals d'una certa esquerra. La misèria de la teoria i les limitacions de la tradició de la intel·lectualitat d'esquerres en aquest país. El fet que puguis arribar a considerar (i ho diguis en la campanya) que allò que determina les teves aliances és que hi ha un senyor que es diu **Artur Mas** en una coalició i que això et faci perdre de vista que el que tens al davant és l'Estat em sembla increïble! I que l'Estat es refii del teu bon resultat, no fos cas que guanyin els altres, que el posen en perill, encara és més increïble. D'errors en cometem tots, però aquest és molt greu. Un problema de lectura com aquest és no entendre res.

“La burgesia catalana fa tres o quatre generacions que no té idees noves”

Hi ha un discurs que afirma patir perquè el procés no sigui hegemonitzat, dirigit, teledirigit, per unes elits.

Els darrers 20 anys s'ha produït un lent i progressiu desplaçament de l'hegemonia de les velles classes dirigents. Qui havia dirigit i pensat el país, encara que fes tres o quatre generacions que no tenia idees noves, havia estat la burgesia i els seus aliats socials. Aquests, però, no tenen idees per a Catalunya ni per a Espanya —per a ells, Espanya, 'de facto', és un projecte acabat. La immensa majoria, les classes populars, les que fan que aquest país funcioni cada dia, s'han anat formant, il·lustrant, viatjant, veient món, han anat desacomplexant-se i adquirint criteri propi. Aquests sectors han descobert que no necessiten una minoria dirigent que els digui cap on ha d'anar el país. De fet, només hi ha país si ells s'hi posen al capdavant. El desacomplexament del catalanisme sobiranista és la presa de consciència del gruix de les classes mitjanes i populars, treballadores, que entenen que tenen capacitat de ser la nova força hegemònica que, amb els seus valors, vertebrarà el sistema de poder del futur a Catalunya. En termes gramscians, el canvi d'hegemonia és la revolució. Hi ha una part de la gent que ha dit que es movia per fer possible la revolució que, en el moment que es dona el canvi d'hegemonia, no l'han reconeguda! I no només no la reconeixen, sinó que no són capaços de posar-se al cantó favorable per tirar-la endavant! Això donarà lloc a moltes tesis doctorals.

El tema de la burgesia dóna per a molt. Què és la burgesia? Podem dir que Mas és burgesia. CiU ha representat els interessos de la burgesia?

El problema no és a quina classe pertany una persona determinada. Estem parlant de poder, i el poder, al capitalisme occidental, és en mans d'unes minories. L'últim projecte burgès de Catalunya és el projecte del noucentisme. La Catalunya ciutat. Prat de la Riba i els seus deixebles. Cambó i companyia. La gent que fou derrotada el 1931 per part dels agents emergents que representaven els interessos de les classes populars.

“Dir que el pujolisme és el representant de la burgesia és una simplificació”

I Pujol? És una altra cosa?

Interpretar que el pujolisme és el representant dels interessos de la burgesia és una simplificació. És com considerar que la meitat del país és burgesia, que qualsevol botiguer d'aquests que ara han tancat o que treballen 50 o 60 hores setmanals, en una forma clara d'autoexplotació, és burgesia. No fotem! La burgesia és una cosa molt seriosa. Està històricament estudiat. Una altra cosa és que la burgesia tingui l'hegemonia i transmeti els seus valors a una part molt àmplia de la societat. No es pot confondre l'anàlisi: perquè hi hagi uns valors conservadors instal·lats en la societat no vol dir que la burgesia sigui majoritària. De la mateixa manera hi ha una part important de la classe obrera que vota la dreta. L'esquerra ha de lluitar contra aquestes formes d'alienació. Oferir-se a representar políticament la gent. La bèstia grossa és l'Estat i qui el controla.

Com viuen, els segments burgesos, el procés actual del país?

En bona part, aquesta burgesia —que és molt diversa, amb sectors més aristocratitzats, sectors més especulatius i del poder financer...— es troba una mica desorientada per un doble fenomen: l'escassa qualitat de la gent en la qual han dipositat la confiança política —professionals de la gestió d'allò públic mal pagats i corruptes— i la posada en marxa de moviments que els van a la contra des d'una gran maduresa —el civisme i la delicadesa exquisida de la gent en grans demostracions públiques de força com les manifestacions de la Diada en són el millor exemple!

“El 27-S hi ha en joc quina és la correlació de forces. A Catalunya és favorable al sobiranisme i a l'esquerra”

Deuen patir pel 27-S.

El 27-S hi ha en joc una certa exhibició de quina és la correlació de forces. A Catalunya és favorable al sobiranisme i a l'esquerra. Són els sectors més democràtics, més ètics, menys cíncics. Les classes dirigents que hem patit fins ara estan carregades d'un cinisme espantós. El sobiranisme i l'esquerra estan quallats en uns valors de contenció, de proporció, d'igualació, d'un profund caràcter progressista. Fa alguns dies en **Jordi Muñoz** explicava la natura del nou sobiranisme. Digui el que digui la dreta espanyola, el moviment és d'una urbanitat exquisida i això el fa molt fort. S'ha acostumat a argumentar-ho tot. Es fan milers d'actes per explicar i debatre, des de la pluralitat, com serà el nou país. El catalanisme en quatre o cinc anys s'ha renovat profundament. L'espanyolisme no diu res de nou.

L'esquerra catalanista, pel que explicau, hauria de tenir l'hegemonia del procés?

Separant-ho, el sobiranisme és hegemònic i l'esquerra és hegemònica. L'esquerra sobiranista està per veure. Quan la ruptura estigui engegada, molta de la gent que farà grans aportacions al procés constituent és ara mateix propera a posicionaments de Catalunya Sí que es Pot. És pel problema de l'anàlisi! Si fossin marxistes, no passaria. La manca de renovació teòrica i política del marxisme ha estat calamitosa per a aquests sectors. Els ha fet esdevenir conservadors. Hi ha un calidoscopi de nous moviments socials importants, però ara la batalla definitiva és una altra. És com jugar a futbol, tocar-la molt bé però no crear ocasions de rematar. Ara tenim una ocasió i s'ha de rematar. La vella esquerra del país, que creu que és nova, està fent el 'ronso' pel mig del camp. No guanyar és perdre.

Sempre?

Fer gol és l'emancipació. Els altres ja tenen el poder i l'Estat. Tenim l'oportunitat d'emancipar-nos en un projecte pel qual moltes generacions hi han deixat la pell, la sang i la vida. Per això no podem perdre de vista què és el més important. Fer gol és l'accelerador de tots els altres processos. Si fas gol, la toques més bé al camp. Les forces populars a Catalunya necessiten una gran victòria democràtica. Quan es va dir que el 9-N havia deixat ressaca, era per això: la gent no pot estar sobreexcitada constantment sense avenços tangibles.

“Tinc molts amics a CSQEP. Em diuen que estem donant suport a Mas”

Si no es produeix una majoria clara del bloc sobiranista, hi haurà un desencís evident. S'han cremat totes les naus.

Només que el procés continuï amb un mandat democràtic, l'Estat queda fora de combat. La reafirmació que a través dels processos democràtics dels altres —uns comicis d'autonomia espanyola, formalment— pots guanyar. Si Junts pel Sí fa un resultat àmpliament majoritari —i aquí hem de veure si són 50, 60 o 70 escons—, hi haurà una espiral d'entusiasme. S'ha de pensar en un possible acord posterior amb CSQEP i la CUP. No hi ha una classe social amagada darrere els pantalons de Mas: hi ha un poble en marxa.

De Catalunya Sí que es Pot (CSQEP), quina radiografia en feis?

Hi tinc molts amics. Ells em diuen: “Estàs donant suport a Mas”. Si m'ho haguessin dit fa temps, no m'ho hauria cregut. Entenc també la reacció de la CUP. Però jo vull guanyar.

“Vaig entrar a ERC perquè, arribat un moment de la meua vida, posava en dubte l'eficàcia de la radicalitat de franc tirador”

Atenent que sou de les persones del món de l'independentisme català que als noranta féreu el pas d'entrar, ni que fos no orgànicament, a l'esfera d'ERC, com heu viscut que la CUP, hereus en part dels que als noranta es quedaren “a l'altra banda”, ara siguin actors polítics plens?

Jo vaig entrar a ERC a finals del 2010, en plegar del Govern. Vaig començar a col·laborar, junt amb altres persones, activament amb Carod-Rovira i el seu entorn cap al 1997 o el 1998. Ho vaig fer perquè, arribat un cert moment de la meua vida, posava en dubte l'eficàcia de la radicalitat de franc tirador, que vaig compartir amb alguns col·legues i amics. Em considero molt proper sentimentalment a un bon grapat de persones de la CUP, que hi tenen un paper molt destacat i inspiren bona part del seu ideari. Els respecto i els admiro. Sovint una sola formació, en un moment polític de gran complexitat i dinamisme, no està en condicions de fer tots els papers alhora. La bandera de la radicalitat discursiva, la malfiança respecte a les institucions, mantenir alerta el sentit crític, estar atent a tot el que respon a inquietuds dels diversos sectors perjudicats per cada conjuntura...; tot això és imprescindible! Absolutament necessari dins d'un plantejament d'esquerres. Però també ho és, d'imprescindible i necessari, i és la mare de totes les radicalitats transformadores, construir una majoria popular que permeti posar en marxa les polítiques concretes que facin efectives les transformacions. Els discursos, les anàlisis i les actituds són molt importants. Però en política no fas el que vols, sinó el que pots. Depens de les correlacions de forces. Hi ha alguna cosa més radical ara mateix a Catalunya que arrossegar una part substancial de l'electorat convergent cap a un ideari social de base socialdemòcrata? O hi ha alguna cosa políticament més radical que construir una àmplia majoria popular capaç de desafiar l'Estat? Hi ha algun altre

procediment per poder disposar dels instruments per fer front de manera efectiva —no només pal·liativa— a la pobresa, l'atur i les desigualtats?

Hi ha hagut una certa complementarietat, potser.

Sí. Jo crec que entre molta gent de la CUP i d'ERC hi ha una clara consciència de la nostra complementarietat. I també tinc la certesa que, en determinats moments, hem i haurem de saber actuar plegats. Jo m'alegro dels èxits de la CUP com si fossin propis; i sé que molts amics cupaires celebren com a propis determinats èxits d'ERC. I també sé que són molts conscients del paper decisiu d'ERC en la vertebració d'una majoria independentista dins del catalanisme. Aquesta és la clau de la revolució democràtica que hem posat en marxa.

La CUP ha preferit no ser a Junts pel Sí.

Al cinturó industrial de Barcelona, amb una llista sense penyores polítiques i amb la CUP participant-hi, el sobiranisme obtindria uns centenars de milers de vots més.

“El PSC, ERC i ICV van adonar-se que governar és complicat. Ser al Govern et fa perdre distància crítica”

En el cas d'ERC, l'operació per ocupar el centre esquerra nacional enviant a la marginalitat el PSC ja ha acabat?

No és només una operació d'Esquerra Republicana. En un futur, a Catalunya, hi haurà un centre esquerra, un centredreta i una esquerra radical. ERC no es proposa ocupar cap espai perquè sempre hi ha estat: un partit sociodemòcrata lligat amb les tradicions del republicanisme federal i del llibertarianisme català més genuí.

En l'últim cicle polític, l'auge del sobiranisme català coincideix a Europa amb la pujada d'una esquerra alternativa a la socialdemocràcia. Hem viscut la puixança, i automàticament un cert declivi, de Podem o de Syriza. Hi ha, també, el cas de la CUP, a casa nostra. I abans, a un nivell molt inferior des del punt de vista mediàtic, els petits èxits del Bloco de Esquerda portuguès o de Die Linke alemanya de fa alguns anys. La moda de l'esquerra europea no ha anat, la darrera dècada, en la direcció que anava ERC.

La moda és màrqueting, i allò important no és el màrqueting, sinó els canvis socials. La radicalitat política vol dir que necessites tenir un peu dins del sistema i un peu a fora. No pots estar al marge del sistema. Però estar amb una pota a cada lloc té perills. Què els va passar a ERC, al PSC i a ICV al seu moment? Que s'adonen que governar és complicat. Estar al govern et fa perdre distància crítica. Una part de la distància crítica que té ERC és la que té l'esquerra independentista sociològica i la CUP; el mateix li passa a ICV amb EUiA o fins i tot al PSC amb alguns grups... L'autocrítica és necessària i sotmetre-ho tot a revisió constant també; el paper de l'esquerra alternativa i transformadora és molt necessari. Dit això... Qui fa la política més radical? Tsipras ens fascina; però, quan arriba al Govern, què fa? El que pot. I ha de tornar a convocar eleccions. Per què? Perquè trobar el punt entre pragmatisme i radicalitat és difícil. Quan prens decisions, no tens els resultats. La política no és ciència ni tècnica: és un art. ERC té com a objectiu la construcció d'una nova hegemonia de les classes populars del país que incorporen classe obrera il·lustrada, la classe mitjana, emprenedors dinàmics, professionals liberals, artistes, funció pública... Tots ells estan en condicions de decidir que mai més a Catalunya no hi haurà una burgesia que pensi el país per ells. Només hi haurà país si ells s'hi posen al capdavant. Mai ho han fet! Això és la revolució!

...

Si per construir aquesta majoria tu has d'adoptar unes formes amables, dolces i inclusives, que defuguen alguns pronunciaments que semblen extrems, és perquè tu procures que gent que mai ha pogut construir el seu Estat i mai ha pogut vertebrar un model econòmic i social que el representi pugui fer-ho. Jo no vull ser la persona —com quan era jove— que en una assemblea estigui més a l'esquerra de ningú. Això ja em va passar. La meva preocupació és què en quedarà del procés. Això m'importa. A quina mena de país viuran els meus fills. Per tant, la radicalitat ningú se la pot atribuir 'a priori'. De vegades, el possibilisme, que jo des de l'esquerra em vaig dedicar a criticar durant anys, acaba sent la forma més radical de fer política. La història donarà i traurà raons.

“La política et provoca el dubte, la contradicció i el dilema. Per això et fa patir”

Heu estat conseller en un Govern d'esquerres que una part de l'esquerra, la que ara és emergent, va arribar a qualificar de neoliberal. Transformar és possible des de les institucions?

Jo em vaig fer molta autocrítica del pas pel Govern. Al Govern sempre s'hi arriba amb una pila d'il·lusions i d'energies. Hi ha coses que pots fer i coses que no pots fer. En el Govern en què vaig estar hi havia companys molt radicals i molt d'esquerres. Feren el que pogueren. Al Departament de Cultura jo convocava assemblees per centres, mirava de comunicar de la forma més horitzontal possible. No volia que la gent s'assabentés de les coses per la premsa. Després tot això acaba confrontant-se amb la realitat. Tots tenim uns principis inspiradors que considerem bons i justos, una certa interpretació del món i de la vida; després, en la vida diària, ens veiem abocats al concret, al prosaic, al quotidià, a la persona que pateix, al detall minúscul però concret i tangible. Hi ha molta distància entre ambdós plànols. En política hi ha un moment que és el més semblant a l'orgasme. És quan aconseguixes que la teva ideologia et porti a trobar solució al problema; i que aquesta solució retroalimenti els teus principis polítics; aleshores és com un arc de volta, és fabulós! Un orgasme. I passa molt poc. Normalment, la política et provoca el dubte, la contradicció i el dilema. Per això et fa patir. No entenc la gent que ha passat per la política i 'xuleja'. La política és una cura d'humilitat. Hi ha gent que rebutja sempre el poder: la idea d'acceptar-lo és un exercici difícil, però interessant.

“És possible que, en cinc o deu anys, dels partits que coneixem no n'hi hagi cap. A mi m'és igual”

A l'escenari d'un nou Estat, d'una República, que apuntaves abans, hi ha una certa esquerra, el món que ve dels moviments socials, que haurà d'enfrontar-se a la seva por de prendre el poder.

Ens hi haurem d'enfrontar tots, diria. És possible que, en cinc o deu anys, dels partits que coneixem no n'hi hagi cap. A mi m'és igual el que passi amb els partits. El rol dels partits és instrumental. Per a mi, allò important, el joc important, és el de les classes socials. El grau de maduresa d'una classe social es veu quan és capaç d'autoorganitzar-se. Per això l'Estat ha quedat tan aclaparat pel que ha fet l'ANC. Hi ha hagut una gran capacitat de fer, amb gent molt diferent, algunes coses junts. Hem organitzat esdeveniments que han impressionat el món. Ara volem construir un país. I amb uns principis inspiradors nous. I no volem fer un Estat nació, no farem la nació des de l'Estat: volem fer l'Estat de la nació i per a la nació.

No hi ha referents internacionals.

No en tenim. S'haurà d'improvisar. Per això em preocupa que, més enllà d'alguns treballs del Consell Assessor per a la Transició Nacional, hi ha poca feina que no sigui teòrica. Hi ha gent que els problemes els aborda i una altra que simplement es posiciona. A casa nostra hi ha una certa esquerra que l'únic que fa és posicionar-se. Molt avesada a només fer això. Màrqueting d'esquerres. Requisits estètics. Igual que als seixanta hi havia gent que anava a Woodstock i no acabava de tornar mai, hi ha gent que no es fa mai gran. El complex de Peter Pan hi és, val a dir-ho, a la dreta i a l'esquerra. Hi ha gent que té una concepció de la política d'autoconsum

Molt 'teenager'?

Per agradar-nos a nosaltres mateixos.

“La concentració industrial de Barcelona entre el XIX i el XX és en una de les zones de més alta extracció de plusvàlua del món”

L'esquerra de matriu federalista és això?

Ser federalista és molt estrany. És inventar-se una moda que no es posa de moda. En la lluita de classes o guanyes o perds. La majoria hem anat perdent sempre. Hem aconseguit millores perquè molta gent hi ha deixat la pell. Nosaltres som els hereus d'ells. Tenim una oportunitat. Federalistes, de què? De l'Estat espanyol, que és el que secularment ens ha estat donant pel sac, que és l'instrument de la dominació, de l'explotació, que es va imposar per la força militar, que va engendrar el franquisme... D'aquest Estat? Ens estan prenent el pèl o què? Jo sóc, en tot cas, federalista del món! Voltem pel món en igualtat de condicions! Com puc anar a negociar amb l'Estat estant emmanillat? Amb un Estat que posa sobre la taula la Constitució, la Guàrdia Civil, l'Exèrcit... Què he de negociar amb ells? El que tenim entre mans és fer un país nou. Aleshores, hi ha model? Les revolucions del segle XX han donat un resultat molt incert. A l'Amèrica Llatina els règims de llibertats dels governs progressistes no són acceptables. A Escandinàvia, el seu hipercitat model té molt a millorar i, a més, ells tenen recursos naturals que nosaltres no podem somniar. Aquí, la riquesa, l'ha generat la gent pencant com bèsties! La concentració industrial de Barcelona entre el XIX i el XX és en una de les zones de més alta extracció de plusvàlua del món! Aquests diners no s'han quedat aquí. Hi ha quatre burgesos amb casa a Cadaqués i la Cerdanya, però els calés no han quedat aquí.

Què ha fet l'Estat, amb aquests recursos?

Quan Germà Bel, Miquel Puig i altres economistes parlen de classes extractores, estan parlant d'això. Aquí hi ha gent que ha anat tirant de la rifeta. Hi ha hagut sectors socials molt poc productius que s'han 'forrat' i que han alimentat sectors també poc productius que, a més, eren pobres. Hi ha tota una esquerra radical que ha treballat molt bé per fer ecllosionar aquests temes... Wikileaks i Snowden hi han ajudat... Hi ha aportacions ben interessants, des de l'economia, de persones i de tradicions ideològiques diferents que arriben al mateix punt. En citaré dues: l'una és l'anàlisi de **Miquel Puig**, que diu que el primer que s'ha de fer és apujar el salari mínim; que els treballadors que cobren menys de 1.300 euros no cotitzen suficient per cobrir els serveis públics que fan servir, i acaben essent un llast per a la resta, i que, per tant, no podem tenir treballadors que cobrin menys de 1.300 euros! L'altra és de **Vicenç Navarro**, que des d'un camí alternatiu arriba a conclusions molt similars. A mi no m'importa tant la samarreta que porta cadascú com l'honestetat de l'anàlisi que fan.

Fent una mica d'advocat del diable, si l'endemà de la independència Diplocat o la institució que es correspongui truca a l'alt càrrec català de torn, militant d'una formació d'esquerres, per dir-li: «Ens cal rebre els ambaixadors dels EUA i d'Israel immediatament....» o bé «Sembla que els estats llatinoamericans amb governs progressistes no ens reconeixen...», què hem de fer?

Nosaltres no volem la construcció d'un Estat com els altres. Un Estat és l'instrument pel qual les minories privilegiades dominen les majories populars. Això els llibertaris ho han teoritzat sempre molt bé. Nosaltres volem el contrari. Que l'Estat sigui el blindatge institucional dels drets i de les llibertats de la nació perquè no volem tornar a ser dominats mai més!

...

Hem de trobar el punt d'equilibri entre vertebrar quelcom d'innovador i just i que al mateix temps allò nou sigui homologable i reconegut pels altres. Hem de poder fer la nostra revolució social al nostre país garantint que el nou Estat sigui reconegut per estats de naturalesa radicalment diferent del que nosaltres volem edificar.

El sobiranisme liberal és qui té els contactes internacionals potents, ara mateix.

Si el Llagostera hagués pujat a Primera Divisió, potser hauria jugat amb el Barça i el Madrid. Nosaltres volem jugar a Primera. No hi ha cap raó per la qual Andorra pugui fer-ho i nosaltres no. Tenim raons que ens ajuden. L'Estat espanyol i la burgesia només tenen un projecte per a Catalunya: la seva dissolució. Qui pot fer el país? L'altra gent. Hi ha tanta gent disposada que no ens deixen votar. Què ha de fer Catalunya Sí que es Pot? Demostrar que sí que es pot. Si ells hi fossin, la majoria sobiranista seria d'esquerres! Els dubtes que té Catalunya Sí que es Pot són la prova que malauradament l'hegemonia de l'Estat ha estat molt forta.

“La meva ànima és de la CUP. Jo necessito gent a la meva esquerra”

La utopia on té el seu límit?

L'esquerra radical és necessària. M'ajuda a pensar. Hi ha coses que a 25 o 30 anys les tenia presents, però ara, que m'he fotut gran, necessito que vosaltres, la generació dels meus fills, em foti canya. Hi ha matisos i transformacions que no percebo amb tanta facilitat. La meva ànima és de la CUP. Jo necessito gent a la meva esquerra. A mi em feia por estar al Govern. Frustra estar sempre a la barrera, tot i que posar-s'hi té les seves limitacions, com et comentava abans. Un dels grans èxits de la meva conselleria fou una llei del cinema...

Que no s'ha aplicat.

Hi vam fer un gran esforç. Mai de la vida tornaré a fer un esforç com aquell... Estic més satisfet de l'esforç que del resultat. I això no pot ser. Mai m'hauria plantejat passar de l'estadi pensador/militant/activista a l'estadi polític amb responsabilitat pública. Sempre vaig dir que seria un cop i prou i ho mantinc.

No us plantejaríeu ser ministre en una situació nova?

Jo tinc 60 anys, Toni. Això ha d'anar canviant. Sóc d'una generació que arrossega moltes guerres. Tinc fills de més de 30 anys. Quan jo tenia 30 i escaig d'anys, estava bastant segur de com s'havien de fer les coses. Llavors no tenia 'canxa' per fer-les. Ara ho ha de fer la gent novella. Al país hi ha

gent molt bona i sàvia entre 30 i 45 anys, gent que treballa fora perquè nosaltres, l'esquerra catalana, no hem tingut mai portes giratòries, i la gent s'ha buscat sempre la vida. Els més grans hem de fer xerrades i poc més. A primera línia no hi torno. Ni boig.

En moments transitius fa la impressió que el savi hauria de ser més important que el tecnòcrata.

Cada generació pensa que la seva és la franja més interessant i això és un símptoma que envellim. Joestic segur que manifestar-se a la universitat a les acaballes del franquisme en campus i facultats on la policia no entrava tenia un component educatiu cabdal, però estar hiperformat i cercar feina i no trobar-ne també és un periple educatiu important. Cada moment té les seves coses. El protagonisme és dels joves en el nou escenari. Amb el pas dels anys acumules experiència i vicis i obsessions.

“Jo sóc marxista. En canvi, Junqueras no ho és gens. Jo em refugio en la teoria. Ell té un grau d'emotivitat superior al meu”

Més que vicis, que també, inèrcies, suposo.

Jo sóc marxista.

Me n'he adonat

Junqueras —amb qui no parlem gaire, per cert— no ho és gens. Ell té una visió del que és l'esquerra que m'impressiona perquè té un grau d'emotivitat superior al meu. Jo m'acabo refugiant en la teoria, amb una fredor i racionalitat que està per veure si ho és o no ho és. En canvi, quan en Junqueras parla que nosaltres som l'esquerra que viu amb la gent, que pateix amb la gent, que es toca amb la gent, jo entenc el que diu. Plenament.

Això, més que un discurs d'esquerres, és un discurs patriòtic, nacional i populista, en el sentit més positiu que es pugui trobar a aquests adjectius.

No. És un discurs d'esquerres. Ell ho diu en termes socials. Ho diu pensant en Sant Vicenç i, a més, ho practica.

...

Hi ha una part de la Gauche Divine que era marxista. Marxista divina! Gent que teoritzava, però volia la gent normal lluny. Que només parlaven amb la minyona. Una part de l'esquerra d'aquest país ha estat molt impostada!

Suposo que no tot és culpa de la burgesia.

Jo sóc funcionari, professor d'universitat, he tingut una situació de precària confortabilitat. Sóc ben conscient que és un privilegi, ara. Jo, que sempre havia pensat que era pobre, ara veig que hi ha gent jove en situacions molt més injustament pitjors. Quan et fas gran, veus que cal ser molt respectuós, et tornes més flexible... Els marxistes teoritzàvem que hi havia contradiccions objectives... Definíem les classes purament a partir de les relacions econòmiques... Però, què són més importants les relacions de producció o les de consum? Tot és més complex. He tendit a la humilitat, amb el pas del temps. L'any 1994, amb Enric Marín, vàrem fer un llibre, 'Cultura de masses i postmodernitat', on incloíem un capítol sobre el pensament complex. Des d'un sol punt de vista mai veus la realitat completa. Per prendre decisions, necessites més angles de visió. Això costa

molt de fer-ho solventment sol. Reconec que em deixo portar per un cert entusiasme. L'optimisme de la voluntat, en termes gramscians. No sento, ho he de dir, el pessimisme de la intel·ligència.

Hi ha la possibilitat que el procés acabi desembocant en quelcom que no compleixi les expectatives generades. Sobretot per al jovent.

L'oportunitat ja és un èxit. La gent té dret a frustrar-se, però tornar-ho a provar mai costarà tant com desempallegar-se de les tenalles de l'Estat espanyol. Jo sóc del 55 i, òbviament, quan va morir el general, en tenia 20. He viscut el franquisme. Res no pot ser igual. Els que veiérem l'"alien" que hi ha dins el cor de l'Estat tenim més urgència que els que teniu el franquisme lluny...

Val a dir que hi ha molta gent que fins a l'arribada de la crisi no li van entrar les urgències. Gent més gran del 55 i tot.

No tothom serà feliç ni tot anirà perfecte, naturalment. La història no s'acaba. La independència és una eina per encetar una etapa nova. Hi haurà tensions i lluites pel poder. Si pensem en les Olimpíades del 1992, n'hi havia alguns, com jo mateix —radicals d'esquerres, entre els quals una part important de l'independentisme combatiu— que hi érem contraris... Després escoltàrem determinats sociòlegs americans que ens explicaren que una cerimònia inaugural d'uns Jocs tenia quelcom de sagrat i vàrem veure que calia anar molt amb compte, que no era intel·ligent boicotejar-ho. Allò va tenir efectes molt positius pel que fa a la psicologia col·lectiva. Si ara es posa el procés en marxa, malgrat les tensions, jo crec que aquesta sensació hi serà. Un sentiment de comunió total que ens impulsarà, malgrat els problemes, cap endavant. Creu-me, quan ho fem, no voldrem tornar enrere.